

שבת לט

משה שווערד

1. ספר חתם סופר על מסכת שבת דף לח/ב

איבעי' להו גלגל מאי וכו'. מפירש"י משמע דבעל איבעי' נסתפק אי בישול קל כזה ראוי להתחייב עליו ומסיק כי היכי דהדחת קוליים מיקרי גמר מלאכתו ה"נ גלגולו של ביצה כיון שראוי לאכילה בכך ודי לו בזה חייב. אמנם מלשון רמב"ם פ"ט מהל' שבת ה"ב משמע שהספק הוא אי תולדות אור הוא מן התורה כאור ממש או לא ופשיט לי' כי היכי דהמבשל ע"י הדחה במים דהוה נמי תולדות אור וחייב ה"נ צד המיחם. אלא שצ"ע איך פשיט זה מהך מתני' אי משום דקתני שזהו גמר מלאכתו דלמא לעולם מדרבנן גזרינן תולדות אור אטו אור ממש ודוקא כשהוא גמר מלאכתו אבל אם אינו גמר מלאכתו אפי' באור גופי' אינו חייב לא גזרו בתולדות אור דמה יועיל גמר מלאכתו אם תולדות אור אינו כמו אור אטו מבשל בחמה לא גמר מלאכה הוא והלא פת הנעשה לכותח אינו נאפה אלא בחמה כמבואר פ' כיצד מברכין ואפ"ה אין לו דין בישול בשבת וה"נ נימא גבי תולדות אור, וצ"ע. ויש לדחוק דס"ל לרמב"ם כשיטת תוס' דמדיחים אותו בכ"ש אבל לא שורין משום דמהזי כמבשל ואי ס"ד תולדה דאור דרבנן לא ה"ל למיגזר:

2. ריטב"א על מסכת שבת דף לח/ב

גמרא איבעיא להו גלגל מאי פי' מבעיא לי' במבשל בתולדות האור אי איכא איסורא דאורייתא או לא ואסיקנא דגלגל חייב חטאת:

3. שפת אמת מסכת שבת דף לט עמוד א

בגמ' כל שבא בחמין כו' ש"מ אין מובן הדמיון וי"ל הפי' דהספק הי' דיהי' פטור הואיל ואין דרך צליית ביצה באופן זה והוכיח דגם שם אין דרך בישול ע"י שרי' והדחה אעפ"כ חייב וה"ה הכא:

4. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף לט עמוד א

כל שבא בחמין מלפני השבת. פירוש כל מליח שבא בחמין מלפני השבת הרי הוא כמבושל ולפיכך שורין אותו בחמין בשבת. פירוש לפי שאין בישול אחר בישול ... והיינו נמי דשרינן חזרה בתבשיל שהגיע למאכל בן דרוסאי על גבי כירה גרופה וקטומה (ואי) [דבהאי] לא מיחזי כמבשל, וכן מותר להחם כנגד המדורה מהאי טעמא.

5. חדושי הר"ן על שבת דף לט ע/א

וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותה בחמין בשבת. הקשו בתוס' האי דתנן מדיחין אבל אין שורין במאי עסקינן אי מכלי ראשון קאמר דמדיחין תינח לרשב"ם ז"ל דס"ל דעירוי דכלי ראשון לאו ככלי ראשון הוא וכמו שנכתוב לפנינו בס"ד אבל לפי ר"ת ז"ל דמפרש דעירוי דכלי ראשון ככלי ראשון במאי מתוקמא אי בכלי ראשון הדחה נמי אסירא אי בכלי שני מאי איריאי מדיחין אפי' שורין נמי, תירץ ר"י ז"ל דאפילו בכלי שני נמי אין שורין דהואיל והמים חמין מחזי כמבשל ואע"ג דתנן לקמן אבל נותן לתוך הקערה או לתוך התמחוי היינו דוקא תבלין שהן עשויין למתק את הקדירה ולא מחזי כמבשל אי נמי ה"ה דשורין אותו כיון דבכלי שני עסקינן והאי דנקט מדיחין לאשמועינן דבמליח הישן וקוליס האספנין וכיוצא בהן הדחתן היא גמר מלאכתן:

6. תוספות שבת דף לט/א

כל שבא בחמין מלפני השבת - פירוש שנתבשל לגמרי ...

7. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף לט עמוד א

גמרא כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת. פירוש שבא בחמין מלפני השבת ונתבשל כמאכל בן דרוסאי דשוב אין בו משום בישולי גוים והלכך שורין אותו אפילו בחמין ככלי ראשון, אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי והוי דבר שמתבשל בכלי ראשון כתבלין וכיוצא בזה אסור, וכדתנן בפרקין (מ"ב א') האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין.

8. רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ג

המפקיע את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אף על פי שנצלית פטור, שתולדות חמה אינם כתולדות האש, אבל גזרו עליהן מפני תולדות האור, וכן המבשל בחמי טבריה וכיוצא בהם פטור, המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור.

9. כסף משנה הלכות שבת פרק ט

[ג] המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו וכו' פטור. נראה מדברי רבינו שכל שלא נתבשל כל צרכו אע"פ שהגיע למאכל בן דרוסאי שייך ביה בישול וחיובי מיתייב. והרמ"ך כתב נראה מדבריו שאם אינו מבושל כל צרכו אע"פ שנתבשל כמאכל ב"ד חייב משום מבשל, וק"ל א"כ לדבריו היאך מותר לשהות ע"ג כירה גרופה וקטומה דבר הצריך לו לאכול בלילה ניחוש דילמא מגיס כדגזרינן בצמר ליורה דבעינן עקורה וטוחה אלא לאו ש"מ דכל דבר שנתבשל כמאכל בן דרוסאי אם מבשלו

יותר אין בו משום מבשל כדאמרינן כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת ותרנגולת דר' אבא מפרשי לה שלא כדברי הרי"ף, עכ"ל:

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיח סעיף ד

ג < תבשיל שנתבשל כל צרכו, * (כב) יא יש בו משום (כג) בישול * (כד) אם יב נצטנן. הגה: יג < ד > וי"א דוקא אם מצטמק (כה) ויפה לו (רבינו ירוחם ח"ג); ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל (כו) כמאכל בן דרוסאי, * שייך בו בישול * (כז) אפילו בעודו רותח; (כח) וה"מ שיש בו בישול אחר בישול, בתבשיל שיש בו (כט) מרק, (ל) אבל דבר (לא) שנתבשל כבר, (לב) והוא יבש, (לג) יד מותר לשרותו בחמין בשבת. ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, אין שורין (לד) אותו בחמין בשבת אבל (לה) טו מדיחים אותו בחמין בשבת, * (לו) <ה> חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא * קוליים האספנין שאינם צריכים בישול אלא מעט * (לז) והדחתן * היא גמר מלאכתן. הגה: * (לח) וה"ה טז כל דבר קשה שאינו ראוי לאכול כלל בלא שרייה, (לט) דאסור לשרותו בשבת, * דהוי גמר מלאכה. (הגהות מרדכי).

11. ביאור הלכה סימן שיח ד"ה אפילו בעודו

אפילו בעודו רותח - כן הוא דעת הרמב"ם וטור [וכן משמע בתוספות ל"ט ד"ה כל ע"ש אך בתוספות ריש פרק כירה ד"ה חמין ותבשיל משמע דכל שנתבשל כמאב"ד מותר להחזיר]. והנה לפלא היה בעיני מתחלה על פסק המחבר שסתם כדעת הרמב"ם דהלא הרבה ראשונים חולקין ע"ז והם הרמב"ן בחידושו ורבינו יונה והרשב"א והרא"ש והר"ן והמאירי כולם פוסקין דמכיון שנתבשל כמאב"ד שוב אין בו משום בישול ומותר להחזיר בשבת לתנור גרוף מן הגחלים אף שהוא חם ויכול לגמור הבישול ע"ז אמנם מצאתי אה"כ דגם דעת הרמב"ם לאו דעת יחידאה היא דהרבה מן הראשונים שסוברין כמותו והוא האור זרוע הגדול מצדד ג"כ כן ע"ש במלאכת אופה וגם מביא שם כן בסוף דבריו בשם פירוש הריב"א ועוד מצאתי חבל ראשונים דקיימי בחדא שיטתא דעד שנגמר בישולו כל צרכו יש בו משום בשול והוא ספר התרומה והסמ"ג והסמ"ק והגה"מ שכתבו שיזהר שלא יוסיף כיסוי משתחשך על הקדרה שלא נגמר בישולה כל צרכה מפני שממהר בישולה ע"ז והעתיקם הטוש"ע לעיל בסימן רנ"ז סעיף ד' וע"כ דסבירא להו דיש בזה איסור דאורייתא דאם אין בו איסור דאורייתא היא מותר לגמרי וכמו שכתב בב"י בסימן זה וכן משמע מפירוש הגר"א שכתב שם הטעם מהא דמגיס אלמא דס"ל דיש בזה איסור דאורייתא [אך ק"ק על הרא"ש בפרק במה טומנין בתחלתו שהעתיק ג"כ הדין שלא יוסיף כיסוי אף שהוא בעצמו ס"ל דחזרה מותר בשנתבשל כמאב"ד ויש ליישב דדבריו אינם רק לענין כירות אבל לא לענין קדרה גופא אבל על יתר הפוסקים הנ"ל לא נוכל ליישב זה דהם כתבו בהדיא על הקדרה ע"ש] וכן לדעת רש"י ע"כ דס"ל ג"כ דיש בזה משום בישול עיין ברא"ש פרק כירה סימן יו"ד ובק"נ שם. היוצא מדברינו דהרמב"ם ורש"י והתרומה והסמ"ג והסמ"ק והגה"מ ואור זרוע והריב"א והטור כולם סוברים דיש בזה משום בישול וע"כ אין לזוז למעשה מפסק השו"ע ובפרט שהוא דאורייתא ומ"מ נראה דבדיעבד אם החזיר הישראל הקדירה במקום חם דהיינו לתנור גרוף [דאל"ה אסור משום חזרה לכו"ע וכו"ל בסימן רנ"ג] אין לאסור התבשיל בדיעבד וכמו שכתב הפמ"ג בס"ק יו"ד דכל שיש ספק פלוגתא אי הוי בישול אין לאסור בזה בדיעבד:

12. ביאור הלכה סימן שיח ד"ה והדחתן וכו'

והדחתן וכו' - עיין במ"ב שבצונן מותר כן משמע בב"י וכו"כ בא"ר בשם הפרישה ובתו"ש ובספר מעשה רוקח ושאר אחרונים וראיתי בפמ"ג שרוצה לחדש דבר דמשום שאינו יכול לאכול כלל בלי הדחה חיובו הוא משום מכה בפטיש ומשום זה מקשה על הב"י והפרדס דאמאי מותר בצונן ונשאר בקושיא והנה בלבוש ג"כ ראיתי שכתב לענין שריית דבר קשה דחיובו הוא משום מכה בפטיש אבל באמת לא נהירא דבר זה כלל וכבר תפש עליו בא"ר דברש"י ורמב"ם מבואר להדיא דחיובו הוא משום בישול ור"ל שאמאי לא חייבוהו שם משום מכה בפטיש א"ו דבאלו הענינים לא שייך מכה בפטיש וממילא דבצונן דלא שייך בו משום בישול מותר וכדברי הרמב"ם ורש"י מוכח להדיא בדף ל"ט ע"א בגמרא דאמר שם רב יוסף גלגל הביצה חייב חטאת וע"ז אמר מר בריה דרבינא אף אנן נמי תנינא כל שבא וכו' חוץ מקוליים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן אלמא דבזה חיובא נמי משום מבשל וממילא דוקא בחמין וכן איתא להדיא בספר יראים לרא"מ והר"י והאור זרוע והכל בו והמאירי והר"ן שמכולם משמע להדיא דחיובא דוקא בחמין ומשום מבשל ... היוצא מדברינו דענין מכה בפטיש בדבר אוכל הוא דבר חדש שלא נמצא בפוסקים ואדרבה יש כמה סתירות לזה וכמו שכתבנו למעלה וע"כ אין להחמיר בהדחת צונן בשום גוונא כנלענ"ד בעז"ה:

13. שפת אמת על שבת דף לט/א

שם בגמ' והא דתנן כו' ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו. קצת קשה דילמא התם דוקא בשביל שיחמו בלבד הוא דשרי ולא להתבשל בתוכו [ואפילו להפוסקים האוסרים ליתן נגד המדורה במקום הראוי להתבשל אפילו בשביל שיחמו י"ל דבחמה מותר כה"ג כיון דאפי' יתבשל ליכא איסור דאורייתא]. אבל הכא במתני' דהגלגול הוא גמר צלי' אסור אף בחמה [ומנ"ל לומר דבחמה לא גזרו]:

14. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נב

בענין בשול בחמה ... הנה בדבר בשול בחמה דליכא איסור בשבת שפרש"י בשבת דף ל"ט וכן הר"ן מטעם דאין דרך בשול בכך, הוא פשוט משום דנהי שהבשול שהיה במשכן היה באש מ"מ היה שייך למילף גם בשול ע"י חמה להיות תולדה, דהא מכל האבות מלאכות שהיו במשכן הרי למדין לחייב גם כל הדומה להאבות באותו החיוב ממש ונקראו תולדות, שלכן הוצרך רש"י לפרש שאין למדין בשול ע"י חמה מבשול ע"י האש שהיה במשכן משום שאין דרך בשול בכך. ואין הכוונה דאין דרך בשול בכך כהא דעושה מלאכה כלאחר ידו ושאר שנויים שפטור כדאיתא /בשבת/ בדף צ"ב בהוצאה וה"ה בכל מלאכה שצריך לעשותה כדרך שעושים בנ"א מלאכה זו כדאשכחן בכמה דוכתי. דהא חזינן שבתולדות החמה איכא גם אלן שדרך לבשל בהם ממש כמו בתולדות האור, דהרי המבשל בחמי טבריא תליא דלר' יוסי דסובר תולדות אור הם דחלפי אפתחא דגיהנם חייב ולרבנן תולדות חמה נינהו פטור כדאר"ה /בשבת/ בדף מ', ואם אין דרך מלאכה בכך מ"ט יתחייב כשהוא תולדות האור, דמ"ש מבורר בקנן ובתמחוי שפטור משום שאין דרך מלאכה בורר בכך בדף ע"ד ומנטל צפרניו בידו ובשניו שפטור משום דאין דרך גזיזה בכך /בשבת/ בדף צ"ד, אלא ודאי שהוא דרך מלאכה מאחר שהם חמים טובא שיכולין לבשל, ומ"מ לרבנן שחמי טבריא הם תולדות חמה פטור, וכן בסודר שהוחם באור הוא חייב בגלגל ביצה בהסודר תולדות האור הם כאור שחייב ובהוחם הסודר בחמה באותו החום וגלגל ביצה פטור. אלא כוונתם דאף דאין להחשיב דלאו דרך מלאכה הוא לבשל בחמה דאם אין לו עצים והוא דבר המתבשל בחמה יבשלו בחמה, אבל כיון שעכ"פ אין מבשלין בחמה אלא כשאין לו עצים אין למילף אותו מבשול על ידי האור שהיתה במשכן להחשיבו תולדה מאחר שאינו דומה להבשול שהיה במשכן. וממילא מאחר שלא ילפינן בשול חמה מבשול האור ליכא חיוב אף לא לתולדות החמה אף שדרך הבשול על ידם הוא כמו על ידי תולדות האור, דהסודר הא נתחמם בחמה באותה מדה שנתחמם באש, וחמי טבריא הא חמים כחמי האור, דמאחר דהבשול בחמה אינה מכלל המלאכה משום דלא דמו למבשל שהיה במשכן אין למילף שוב את התולדות דממילא גם הם לא דמו לבשול שבמשכן כיון שהם תולדות דבר שאין בו מלאכת בשול...

15. תוספות שבת דף לט"א

מפני שמזיז עפר ממקומו - פי' בקונטרס מתוך שלא יהיה לו חול עקור כל הצורך לכסות אתי לאזוזי עפר הדבוק והוי חופר גומא וקשה לריב"א דהא ליכא איסורא דאורייתא בחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה לרבי שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וצריך לומר לפי פירוש הקונטרס גזירה שמא יחפור הגומא לטמון הביצה בתוכה ור"ת הקשה לפירוש הקונטרס דמאי דמשני בסמוך סתם גג לית ביה עפר אדרבה הא סתם גג יש בו מעזיבה וכיון דגזרינן שמא יחפור לגזור שמא יחפור במעזיבה ויכסה ועוד שמצא בספרים ישנים מפני שמזיז עפר ממקומו ולפירוש הקונטרס צריך לגרוס שמא יזיז ומפרש ר"ת שמזיז עפר שהוא מוקצה ממקומו כשתוחב הביצה בתוך העפר וכבר רב יוסף דטלטול מן הצד שמייה טלטול ואיכא בינייהו עפר תיחוח היינו שהוא תיחוח כל כך כשמניח הביצה מיזו ליפול נטמנת מעצמה בתוך העפר ואינו מזיז עפר ממקומו בידים ...

16. שערים מצויינים בהלכה

חמין שהוחמו מערב שבת וכו' אבל לא כל גופו. וא"כ אין היתר לטבול בשבת במקוה שמימיה חמין. וז"ל תשרי חכם צבי (סי' יא), סוף דבר הלכה למעשה, אין להם להנשים לטבול בחמין בליל שבת וכו' אלא תטבולנה בצונן בליל שבת או בהפגת צינתן בלבד עד שלא יקרא עליהן שם חמין, ואם אי אפשר, יחירו להן לטבול בין השמשות, ולא תבאנה לבתיהן עד הלילה וכו'. ועי' בקרבן נתנאל לעיל (לד. אות ק) שדחה דבריו וכתב שטבילת מי מקוה בחמין לא הוי בכלל גזרת מרחצאות. ועי' בשו"ת נוב"י ח"ב או"ח סי' כד מש"כ שאין לסמוך עליו שלא כתב לנו טעמו. וע"ע (שם סי' כה) דאין האיסור ברור בטבילת חמין בשבת. ועי' בשו"ת דברי שאול

17. שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - אורח חיים סימן כד

קבלתי מכתבו וע"ד שאלתו במקוה שנותנין לתוכה חמין איך יתנהגו בטבילה בליל שבת, וראיתי דעתו שאפילו פושרין לא יהיו המים רק שתפיג צינתן וכתב שלדעתו כך היו עושין לכה"ג ביוה"כ. הנה חזינא לדעתו שלמד דבר זה מלישנא דמתני' ביומא דקאמר שתפיג צינתן. ולדעתי אין מזה ראייה דלא דוקא קאמר דהתם לאו בדיני רחיצה בחמין עסיק להורות הדין בזה רק קאמר מה שהיו עושין לכה"ג ולא ה"ל צריך רק שתפיג צינתן. ועוד דהתם ביוה"כ עצמו היו נותנין ובפרט לפי מה דמוקי שם ביומא דף

ל"ד ע"ב בשלא הגיע לצירוף ממילא לא הי' רק כדי להפיג צינתן, ועוד הלא שם בזמן הבית קאי ומי יימר שכבר גזרו על הרחיצה ועוד הלא אין שבות במקדש אלא ודאי דלהפיג צינתן לאו דוקא, ולדעתי מעולם לא נאסר רחיצה בפושרין רק בחמין. ואף שמדברי התוס' בשבת מ' ע"ב בד"ה מפני שמפשייר כו' משמע קצת דגם בפושרין אסור, נלע"ד דהתם ביושב ומתחמם כנגד המדורה ושם אסרו אפילו בפושרין דדומה כרוחץ בחמין. וכן אני מזהיר את הבלנין כאן שיתנו החמין למקוה בעוד היום גדול כדי שבכדי שתחשך בין כך לא יהיו רק פושרין. ובגוף הדין ראיתי בספר קרבן נתנאל בפרק במה מדליקין סי' כ"ד שכתב שטבילת מי מקוה בחמין אינו בכלל גזרת מרחצאות. ואמנם כתב מלתא בלי טעם ובלי ראיה ומפליג לומר שכתב באריכות ואין לנו לסמוך על דבר שלא בירר לנו טעמו. ואני אמרתי אולי דוקא רחיצה אסור שעיקר הטעם שמא יחם בשבת אבל טבילה דלא משכחת אלא תיכף בכניסת ליל שבת שהרי צריך להיות סמוך להפיפה לא משכחת טבילה בחמין שהוחמו בשבת. ועוד אמינא טעמא לפי מ"ש רש"י במס' שבת דף ל"ט ע"ב בד"ה בכלי וזה לשונו של רש"י דהרואה אומר היום הוחמו ומוכחא מלתא דתולדות האור ניהו ואתי להחם בשבת כגון נותן צונן בחמין עכ"ל. הרי שזה ודאי לא גזרינן שיחם בשבת להעמיד צונן אצל האור שאין אדם טועה אלא דחיישינן שיתן צונן לתוך החמין ובטבילה במקוה דבר זה בלאו איסור שבת אי אפשר שהרי אין טובלין בשאובין ובחמי טבריא בלא"ה בקרקע מותר לכן אולי לא גזרו בזה. ומ"מ אע"פ שאנו מדמין אין אנו מורים להתיר רק ליתן בעוד איזה שעות עד הלילה שיהיו בלילה רק פושרין. ואמנם הבלנין לפי הנראה אינן נוהרין בזה ואני מעלים עין מזה ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. דברי אוהבו הד"ש:

18. ערוך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן שכו

סעיף ג': כיון שבחמין שהוחמו מע"ש מותר לרחוץ מיעוט איברים לכן האשה שמתחלת למנות שבעה נקיים מן יום א' וצריכה ללבוש לבנים ביום השבת לעת ערב ולרחוץ יריכותיה יכולה לרחוץ יריכותיה בחמין שהוחמו מע"ש ורק תזהר שלא תרחץ במטפחת שלא תבא לידי סחיטה אלא רוחצת בידיה פניה של מטה ובין יריכותיה כמ"ש ביו"ד סי' קצ"ו ושם נתבאר דהרחיזה אינה לעיכובא ע"ש ולילך למקוה בע"ש משחשיכה אסור כשהמקוה חמה הרבה שהרי רחיצת כל הגוף נאסר אלא יראו שיהיו כפושרין או חם קצת דהרחיזה שנאסרה אינה אלא כשהמים חמים הרבה עד שיהיה קרוב להיז סולדת דאל"כ אין זה חמין אלא פושרין ומ"מ אין הדבר מבורר אצלינו כמה הוא השיעור ולא מצאנו זה מבורר ונלע"ד דכל שנקרא חם בפי העולם אסור:

19. פני יהושע על שבת - דף טל ע"ב

בא"ד ואומר ר"י בשם ריב"א דרחיזה אינו אלא לתענוג [כו'] אבל זיעה שוה היא לכל נפש דאינה תענוג אלא לבריאות כו' עכ"ל. ולכאורה מה שכתבו דאינו תענוג לשון מיותר הוא דאפילו אם היה תענוג כיון שעושין כן לבריאות שפיר הוי דבר השוה לכל נפש דאטו משום שיש בו תענוג מיגרע גרע אלא אפשר דלקושטא דמלתא משמע להו דאינו לתענוג. ומה שהוצרכתי לזה היינו משום דנפ"מ לדינא לענין לעשן הטואב"ק ביום טוב שרוב העולם נוהגין היתר וכמה חכמים גדולים עושין כן והייתי רגיל לאסור לפי שיטת התוס' דהכא דרחיצת כל הגוף אסור מדאורייתא משום דמיקרי דבר שאינו שוה לכל נפש. אע"ג דאמרין לקמן ראה שאין הדבר עומד ופירש"י שאין הציבור יכולין לקבל אלמא שרגילין היו הרבה במרחצאות עד שלא היו יכולין לעמוד בהן ואפ"ה מיקרי דבר שאינו שוה לכל נפש כיון שיש כמה בני אדם שאין רוחצין ומש"ה לא דמי לאכילה ושתייה וכיוצא בו. א"כ כ"ש בעישון הטואב"ק אדרבה כמה וכמה ב"א מתרחקים מהם וא"כ לא הוי דבר השוה לכל נפש וכן ראיתי לבעל מ"א בהלכות יום טוב (סימן תק"ד סק"ד) שאוסר בפשיטות ולא הביא שום ראיה:

אמנם מתוך דברי התוס' דהכא דמחלקין בין רחיצה לזיעה משום דרחיזה אינו אלא לתענוג וזיעה לבריאות הגוף. לאו"כ נראה דעישון הטואב"ק נמי הוי לבריאות הגוף לעכל המזון ולתאוות המאכל וכיוצא בזה אם כן אף שיש חושבין אותו לתענוג אפ"ה אין לאסור בשביל כך כדפרישית דאטו משום שהוא נמי לתענוג מיגרע גרע ואי משום שיש שאין רגילין בו אפ"ה לא גרע מזיעה דודאי כמה וכמה ב"א אין רגילין בכך אפ"ה שרי מדאורייתא ולא אסרו חכמים אלא משום רחיצה וגזירת הבלנין, כן נראה לי ועיין בקונטרס אחרון:

20. חדושי הר"ן על שבת דף לט ע"ב

וב"ה מתירין. משום דסבירא להו דמתוך שהותרה מלאכה לצורך אוכל נפש הותרה נמי לצורך הנאת הגוף ובלבד שתהא הנאה שוה לכל נפש והוא הדין נמי דזיעת כל הגוף אליבא דב"ה שריא מדאורייתא ואפילו להחם לה ביום טוב כדתנן בפרק המביא ואין עושין פחמין ביו"ט ואמרין עלה בגמרא ואפילו למוסרין לאולייירין בו ביום להזיע וקודם גזירה אלמא קודם גזירה זיעת כל הגוף שריא ואף כשאסרוה מתקנה אחרונה היתה שנעשית בימי רבי כדמוכח בפרק תפלת השחר (כ"ז ב):

21. חדושי הרשב"א על מסכת שבת דף לט/ב

ובית הלל מתירין. משמע דאפי' ב"ה לא שרו אלא לרגליו כלומר למקצת גופו, אבל לרחוץ בהן כל גופו אסור, והכין נמי מוכחא כולה שמעתין דהכא. ואיכא למידק דהא ודאי מדרשו ב"ה להחם לרגליו מסבר סברי דהנאת הגוף הרי הוא כאוכל נפש ובכלל אשר יאכל לכל נפש הוא. ...